

Pel forat del pany

Margaret Themistanjioglus

En començar a parlar de les cases de meues que hi havia a Badalona a principis de segle, vaig pensar que seria difícil d'aconseguir una informació «diguem-ne» fidedigna i a la vegada coherent, que permetés la realització d'un article.

Una mica així ha passat, i, abans d'entrar en matèria, cal que tinguem en compte una sèrie de dificultats que entrebanquen la confecció correcta del tema.

La primera consisteix en la manca d'informants. Pensem que es tracta d'una qüestió una mica llunyana —cronològicament— i per tant els informadors han d'ésser persones ja avançades en edat.

La segona —i aquesta és fàcil d'imaginar— la trobem en un cert escrúpol que hom té en parlar d'aquestes coses. És curiós, i humà, el fet que en intentar esbrinar quelcom del tema, la persona interrogada comenci dient: «Oh, jo no he tingut cap mena de contacte amb això que tu em demanes...! n'he sentit a parlar, és clar...»

La tercera és, potser, la que més ens afecta a l'hora de realitzar aquest escrit. A vegades ens ha desconcertat i descoratjat el comprovar que la veracitat i coherència de la informació rebuda no sempre coincideix. Probablement algunes de les dades seran errònies, però esperem que en llegir aquestes ratlles es refresquin les memòries i més endavant —qui sap?—

poguem posar-les en clar.

Finalment diguem que, si bé hem procurat buscar la informació entre persones distintes en llur professió i estament social, d'altra banda tampoc hem oblidat d'obtenir el màxim de dades oficials possibles.

Recordo ara una cançó popular que diu:

«Des de que el món és món
i mireu si és antic
sempre hi ha hagut un pobre
i al seu damunt un ric.»

Nosaltres afegim: des de que el món és món ha existit la prostitució i fora il·lògic pensar que Badalona n'ha estat una excepció. No parlarem del tema en l'aspecte general perquè el considerem ja tractat i no és motiu del nostre escrit; ens limitarem a donar una visió descriptiva de la situació i funcionament de les cases públiques a Badalona, al marge de la valoració ètica i moral que cada ú li pugui donar.

La referència més antiga que he trobat és una cita del Sr. Cuyàs, parlant d'un tema diferent, concretament en «Apuntes sobre la marina y pesca de Badalona» (marzo de 1945). Diu així:

«En esta porción de terreno —referit a l'Arenal— se concedió autorización a Martín Ferrán, de Barcelona, para edificar dos o tres casillas para lupanar (1.º de junio de 1489), autorización que fue abolida en 1743 por el abominable objeto de la misma.»

Es de suposar, doncs, que aquestes activitats més o menys disfressades o permeses continuaren «fent la viu viu» fins arribar a l'any 1956 en que es clausuraren definitivament les cases de prostitució legalitzades. D'aleshores ençà subsistiren en un estat il·legal i clandestí exposades a la benevolença de les autoritats.

Són diversos els noms que la gent fa servir per denominar aquestes cases. Exemple:

Cases de meuques, Cases de cites, Cases de vida pública, Cases de dones de la vida, Cafès de camareres, Cases de putes... però el més popular és Cases de barrets.

A principis de segle, a Badalona existiren nombroses cases dedicades a la prostitució —moltes declarades i moltes més «d'estranguis»—; la proporció era alta si tenim en compte que la població oscil·lava en uns 25.000 habitants. Curiosament algunes d'aquestes cases, bastantes, pertanyien al senyor Ravatxol, renom força conegut per la gent de l'època a causa de la popularitat dels negocis que regentava.

El senyor Ravatxol era una persona sèria, estricta i segons conten el seu cos era una xarxa de cicatrius, moltes d'elles sofertes a l'hora de restituir l'ordre quan algun client no es comportava degudament.

El «caparrut» o «cap de caixa» —com també n'hi deien— obrí el seu primer establiment al carrer de La Conquesta, en un edifici gran al costat de la farmàcia Monguió. A la planta baixa hi havia una sala gran amb un piano per acompanyar els cantants; entretant, les «camareres» —jovenetes de 17 a 25 anys— servien les consumicions tot esperant ser reclamades per un client i retirar-se amb ell a les habitacions reservades del primer o segon pis. Un cop pagades les tres pessetes reglamentàries, la noia anava a canviar-les per una fitxa i evitaven així que algú les pogués robar. A final de mes, o quan elles volien, passaven comptes amb l'amo i, generalment, la meitat del valor de la fitxa quedava per la casa i l'altra meitat per la noia. La quitxalla del veïnat, atreta per la música i soroll del local s'abocava a guaitar pel forat del pany de la porta del carrer i, ja de petits, els nens aprenien —de sentir-la cantar als grans— aquesta cançó que feia referència al local i a un personatge que hi actuava.

«Al carrer la Conquesta
hi ha camareres de tota classe, Sarassa,
n'hi ha una de morena
que quan camina tot ho remena, Sarassa.

Sarassa no m'entretinguis
Sarassa que voy depris

Sarassa voy a coserte
cuatro botones a la camisa

ay! don-li betum
ay! don-li betum
Sarassa catapum.»

Amb la guerra, aquest local va sofrir la mateixa trajectòria de tots els altres i l'utilitzaren com a caserna i magatzem de coses requisades. Després s'hi instal·là el Sindicat Únic i més endavant el va llogar la mecànica «Bacàs», en Viñas gravador, l'Ambrosio lampista... fins arribar a avui que està abandonat en espera d'algun comprador amb diners.

Quan en Ravatxol tancà les portes, es traslladà al carrer de la Indústria, al costat d'una gorristeria, davant la fàbrica del sucre. En deien el Novelti i tenia un teatret amb piano i orquestra. Les «camareres» portaven un davantalet blanc i servien les consumicions: un cafè o una gasosa per 50 o 60 cèntims. Una vegada més hi ha diversitat d'opinions i uns diuen que només funcionava com a music hall i d'altres afirmen que per una porteta lateral es passava del teatre a les habitacions i allí hi havia «cuento»... El cert és que en fer-hi obres per construir l'edifici modern que ara hi ha, s'hi van trobar encara les inscripcions de les parets dels vàters, semblants a les que avui podem llegir en alguns vàters d'ús públic.

Del carrer La Indústria, en Ravatxol va anar al carrer Sant Isidre cantonada amb la riera, en una casa que havia estat un taller de brodats. A la planta baixa hi havia la sala amb taules pel joc —jugaven a «blancs i negres»— i en els pisos les habitacions reservades. Conten que una vegada, en passar la processó pel davant d'aquesta casa, els homes van treure's el barret i el van deixar penjat a les finestres en senyal de respecte, fet que va provocar el següent comentari: «goita tu! això sembla una casa de barrets...» En aquest local hi havia sovint baralles que reclamaven la intervenció del sometent, i sigui per això o per altres motius en Ravatxol va marxar cap un altre barri.

Sembla ser que durant molt poc temps —un

any potser— va estar en el carrer Cervantes més avall del carrer dels arbres en un local no gaire adequat que tenia les habitacions en el soterrani. D'allí va anar a «Les Canyes» en el carrer Alfons XIII just on avui hi ha l'empresa Aceros Aleados. Aquest lloc deu el seu nom al fet que l'amo de l'edifici era guixaire i ho va llogar a en Ravatxol. Les noies que hi treballaven no eren massa joves, però el local era força conegut en part per la fama d'una dona —la «Cádiz»— que era l'atracció principal. En temps de guerra, també aquí s'hi instal·là una caserna i no és poca la gent que recorda haver vist pintat a la paret:

«marcharon las madres
y quedaron los hijos».

També en el carrer Ramon Franco en Ravatxol va estar-hi uns anys, en el lloc després hi hauria La Camèlia —un centre recreatiu— i més tard una escola i una església: la Parròquia de Nostra Senyora de Montserrat. Arrel d'això m'ha vingut a la memòria un comentari que un dia vaig sentir exclamar a una velleta:

—Aquí s'hi ha fet de tot, hem anat d'un extrem a l'altre.

—Apa, apa, digué el mossèn, entri que aviat començarà la missa.

Fins aquí hem seguit un recorregut per les cases del senyor Ravatxol; el que iniciarem ara és més extens tot i que només el coneixem en part. Citarem els locals més coneguts com La Perla, Les Cites, El 17, El Cassinet, «El Charleston», La Mina, La Manya, El Xalet, Can Giraventalls...

Potser el més antic de tots ells era **La Perla** —cap els anys 10—; estava en el carrer de La Indústria, davant de la fàbrica de borra, i a l'entorn n'hi deien el «Pelat» (perquè era calb i portava perruca). La casa tenia un jardí gran que engalanaven per a fer-hi festes. **Les Cites** estava en el carrer Progrés —més enllà del carrer Cervantes— i pertanyia a una família d'Alcanar coneguda per «Els Cabiscols». **El 17** era una casa que estava en el mateix carrer Ramon Franco en el número 17 i, d'aquí vé, que la gent de Badalona

popularitzés aquella cançó que diu més o menys així:

«La chica del 17 lleva zapatos de tafilete,
sombrero de gran copete,
abrigo de petit gris
y guantes de cabritilla,
medias de seda con espiguilla
y viste la chiquilla
como en París.

Y al verla tan compuesta
le dicen al pasar:

¿Dónde se mete la chica del 17?
¿de dónde saca pa tanto como destaca
[(o malgasta)?
pues ella dice al verlos en ese plan:
el que quiera coger peces que se acuerde
[del refrán.»

La mestressa d'aquesta casa, la senyora Isabel, venia pells als mercats i les persones que coneixien el «negoci» li preguntaven: com estan les pells? —en tinc una de setze anys— contestava ella. La Isabel es traslladà a la carretera antiga de València prop d'una fàbrica de galetes anomenada «La Glòria» i que després se'n va dir «La Victòria». Allí la coneixien per Isabel «la retratista» ja que les entrevistes les concertava a través de fotografies. En el mateix carrer hi havia també **La Manya** i **El Chalet**.

En aquests llocs la major part de dones que hi treballaven eren casades i, algunes, de Badalona.

En la mateixa carretera, hi havia **La Mina** (el nom prové d'una mina d'aigua que venia a sortir a «La Plana») i «**El Charleston**». **La Mina** va començar essent un «merendero» i tenia un rètol que deia: «Chalet Concha. La Mina». Després es transformà amb una casa de prostitució anomenada «La Mina». Els amos eren la senyora Elvira i en «Palangana» motiu que no agradava gens a la mestressa qui s'enfurismava en sentir-lo nomenar. El local aconseguí molta fama i era freqüentat per gent de fora, en època bona els cotxes dels clients omplien el carrer.

Les noies eren les millors i algunes estaven «per estrenar». Aquí servien també

ressopons en una sala gran amb taules distribuïdes pel voltant deixant lloc pel ball. Altres salons més petits estaven reservats a la clientela escollida. Els homes que preferien fer l'amor més en contacte amb la natura tenien l'opció d'anar a una caseta que hi havia en el bosquet... Va ser cap a l'any 37 que van robar i van assassinar als amos de La Mina. Més tard l'activitat del local es reprendria, però amb unes condicions diferents, fins que va ser clausurat definitivament el 20 de novembre del 1971, segons consta en l'arxiu policial. «**El Charleston**» estava prop de La Mina però no aconseguia la seva categoria; les dones eren més grans.

Relacionat amb la Mina i més antic que aquest, en el carrer de Sant Isidre, prop de l'estació hi havia **El Casinet**, conegut també com «El recreo». Els amos —el Sr. Manzano i la Sra. «Concha»— havien acollit a una noia —l'Elvira— que després es convertí en la mestressa del «merendero» i en agraïment li posà el nom de «Concha». A la planta baixa, i com hem vist en altres llocs, hi havia la sala on els clients prenién una consumició per 25 cèntims i després hi havia els reservats, però amb una característica, i és que en els del primer pis hi havia les noies més jovenetes per un preu de 75 cèntims, i en el segon pis les més grans amb una tarifa de 50 cèntims; però tant les unes com les altres amb una «propina» deixaven ben content al client.*

I finalment ens resta parlar de «**Can Giraventalls**», que estava al carrer Iris abans d'arribar al carrer Santa Maria, al costat dels transports Casanellas. A sobre la porta de l'entrada hi havia un llumet vermell que, segons sembla, volia dir que era una casa de prostitució (altres cases també li tenien, però no totes). Penso en una anècdota d'uns que vingueren de fora —de Manresa— i veient una casa amb el llum vermell sense preguntar a ningú... cap a dins s'ha dit! Havia estat un error; tot i tenir llum vermell no era una «casa de barrets». Els amos de Can Giraventalls, en Pepito —o Pepet— i l'Esperança van haver de traslladar-se, cap a l'any 28, per raons de tipus legal. Aleshores s'instal·laren a la carretera Nova

gairebé enfront dels burots, on hi havia unes casetes igualetes; era «**El Chalet**». També van estar un temps a Can Belluga, la casa que hi ha a la carretera, cantonada amb el carrer Sant Pau. Allí, a la vorera, la senyora Esperança tenia una paradeta de tramosos, cacahuets i també de «fotografies» de dones de Badalona que treballaven a Barcelona.

I ara... tireu cap on volgueu, anant amunt trobaríeu una casa més enllà de Can Santromà, a Vista Alegre, on hi havia dones, però també era permès d'arribar-hi ja aparellat; passejant pel Dalt la Vila tindríeu qui a més de «tirar-vos les cartes», us oferís un llit lliure a la vostra disposició i així podríeu anar fent i baixar pel carrer del Mar i... no pararíem mai.

No hem tingut en compte cap altre aspecte però, així i tot, queda molt per parlar, sobretot d'aquella prostitució que no es veia però que es feia lliurement.

Per acabar citarem uns versos de frai Anselm Turmeda del «Llibre de bons amonestaments» (1398) escrit quan ell ja era frare renegat i s'havia casat amb la filla del sultà de Tunis.

«En puta no et vulles fiar
ni amor li vulles mostrar
si est consell vols escoltar
bé seràs savi.»

M'expliquen que una vegada una colla de Gràcia, en celebrar les festes de Sant Medí, decidiren acabar la festa a Badalona, però quina no va ser la seva sorpresa quan, després d'un bon dinar, s'encaminaren cap al Casinet i allí no trobaren més que jovenalla... hi havia una escola!

BIBLIOGRAFIA

- Navarro Fernández, Antonio. «La Prostitución en la Villa de Madrid». Madrid 1909.
- Sartre, Jean-Paul. «La p... respectueuse». Mayenne 1972.
- Osborne, Raquel. «Las prostitutas». Barcelona 1978.